

Emlékezés Ökröss Bálintra (1829-1889), a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjára
Remembering Bálint Ökröss (1829-1889), Corresponding Member of the Hungarian Academy of Sciences

Ökröss Bálint, a magyar civilizatika és a polgári közjegyzőség kimagasló alakja, 190 évvel ezelőtt született és hatvan éves korában. 1889. január 4-én hunyt el.

1829. február 13-án született Debrecenben, egyszerű földműves családban. A középiskolát a Debreceni Református Kollégiumban végezte. A gimnáziumi tanárai közül nagy hatást gyakorolt rá Csécsy Imre a természettudományok tanára, később a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, valamint történelemtanára Péceli József, akit a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjának választottak meg. Az 1848-as szabadságharcban önkéntesnek állt be a Károlyi huszárezredbe, majd altiszti minőségben végigharcolta a szabadságharcot. A világosi fegyverletételt követően bujdosásra kényszerült, majd az Uray családnál dolgozott nevelőként, hogy iskolai tanulmányait folytatni tudja. Pestre költözött, és beiratkozott az egyetem jogi karára. Az egyetem elvégzését követően előbb a Pesti Királyi Törvényszék, majd később a Szolnoki és a Székesfehérvári törvényszékeknél joggyakornok és bírósági jegyző. 1859-ben császári és királyi közjegyzőnek nevezték ki Szentesre. Miután az Országbírói Értekezlet ezt az intézményt megszüntette, ismét Pestre költözött. Egy köz-és váltóügyvédi iroda vezetője lett.

Ökröss Bálint első nagy munkája a *Magyar polgári magánjog az 1848-dik évi törvényhozás és az országbírói tanácskozmány módosításai nyomán kézikönyvül* című monográfia, amelynek alapján méltán lehet őt tartani a magyar magánjog korai tudományos művelőjének. A polgári eljárási kodifikációt megalapozó másik műve az *Általános magyar törvénykezési eljárás peres és perenkívüli ügyekben a legújabb törvényhozások szerint. Felvilágosító jegyzetekkel és irománypéldákkal bírók, ügyvédek, s a közélet használatára* című munka. 1865-ben jelentette meg jelentősen átdolgozva Szlemenics Pál népszerű, magyar nyelvre lefordított művét, a *Magyar fenytő törvény*. 4. javított, bővített kiadását. 1866-ban indult a Jogtudományi Közlöny, amelynek első, alapító főszerkesztője volt Dárday Sándorral együtt. A szaklap beköszöntő írásában hangsúlyozta, hogy „*Készséggel sorakozunk mindig azokhoz, kik a jogtudomány fejlődésében a közjólétet látják felhívni. Készséggel szentelünk e lapon minden sort, munkásságunkban minden erőt az új lánggra szított oltárnak, mely fölött a jog istensége áll.*” Ökröss Bálint a lap szerkesztését 1866-1868 között látta el. Írásai a folyóirat közleményeinek meghatározó tartalmát jelentették. Ezek közül a legjelentősebb a kodifikációról megjelent 12 részes cikksorozata, amelyben a törvényhozás alapjait jogfilozófiai aspektusból ismertette. 1869-ben a Magyar Jogtudományi Hetilap és a Jogtudományi Közlöny egyesült, ennek a folyóiratnak a további szerkesztését azonban már nem vállalta.

1868-ban Horvát Boldizsár igazságügyi miniszter Ökröss Bálintot előbb a titkárnak, majd a kodifikációs osztály osztályfőnökének nevezte ki. A miniszter még ebben az évben Franciaországot, a rajnai német államokat és Bajorországot érintő tanulmányútra küldte ki őt, hogy ezen országok közjegyzői intézményét és a polgári perrendtartás elveit tanulmányozza és dolgozza ki a magyar közjegyzői rendtartás tervezetét, mivel az első, Bogdány Lajos-féle tervezetet a képviselők nem fogadták el. A külföldi tanulmányútról történt hazatérését követően előbb az ideiglenes polgári perrendtartás tervezetét készítette el. Nemcsak a törvény tervezetét készítette el, hanem megírta a *Magyar polgári törvénykezési rendtartás (1868: LIV. törvénycikk) Összehasonlító és felvilágosító jegyzetekkel kísérvé* címen a törvény kommentárját is.

A közjegyzőkről szóló törvényjavaslat kidolgozására már Bittó István minisztersége alatt került sor. Ökröss a törvényjavaslatát a bajor és főként az osztrák közjegyzői rendtartás szabályaira építette. Ennek a megoldásnak a helyességét részben a hazai gazdasági viszonyok

fejletlensége, részben a később zajló országgyűlési viták teljes mértékben igazolták. A polgári közjegyzőség intézményének bevezetését csak az általa kidolgozott, korlátozott közjegyzői hatáskörököt tartalmazó jogszabály elfogadása tette lehetővé. A törvény miniszteri indokolása határozta meg a legadekvátabb módon az intézmény lényegét: „a közjegyző az állam által hitelességgel felruházott személy, amelynek hivatása az, hogy jogügyletekről és jogkövetkezményekkel bíró tényekről okiratot készítsen, melyek közokirat erejével bírnak; továbbá okiratokat őrizzen; és végre a felek és a bíróság bizonyos megbízásaiban eljárjon.” A közjegyzői törvény hatályba lépését követően lemondott a minisztériumi állásáról és 1875-ben a miniszter Budapest VIII. kerületébe nevezte ki közjegyzőnek. Elkészítette a magyar közjegyzői törvény összehasonlító és kiegészítő jegyzetekkel ellátott kommentárját, amellyel a jogalkalmazásnak kívánt segítséget nyújtani. Ökröss Bálint a Budapesti Közjegyzői Kamara alapító tagja volt.

A Magyar Tudományos Akadémia 1868. március 18-án választotta meg a levelező tagjának. Székfoglaló előadását a *Törvénykezés reformjai* címmel tartotta meg, amely utolsó monográfiájának címe is. A király szakmai tevékenységét elismerve királyi tanácsosi címmel tüntette ki. 1881-ben a Budapesti Közjegyzői Kamara elnökének választották meg, amely tisztséget 1889-ig töltötte be. Közjegyzői és kamarai elnöki tevékenységét az elnöki székben utódja, Tokaji Nagy Lajos budapesti közjegyző így méltatta: „Egyike volt a legmunkásabbnak közöttünk ki a törvény intencióit a gyakorlati jogéletben meghonosította, s úgy az intézménynek, mint saját egyéniségének a köztiszteletet kivívta, a kartársi kötelekben szívélyes barát és az intézményérdekeinek mindig hű és kitartó zászlósa volt. Érdemei és egyéniségének emlékezte köztünk elévülhetetlen.”

Szakírói munkássága mellett szépirodalmi művek alkotása is fűződik a nevéhez. Francia nyelvről lefordította magyar nyelvre *Molé-Gentilhomme: Nápolyi Johanna, vagy Egy királyné bűnei* című drámáját. Önálló színműve a négy felvonásos, dalokkal tűzdelt *Czinka Panna* című daljáték, amelyet Kolozsváron és Budapesten is nagy sikerrel mutattak be. 1889. január 4-én hunyt el Vácon. Eredetileg Budapesten temették el, azonban özvegye a földi maradványait átszállította a Vác-Alsóvárosi temetőbe, ahol a Pertik-Ökröss kriptában ma is nyugszik. A Magyar Tudományos Akadémia 1889. november 23-án tartotta Ökröss Bálintra emlékező ülést, ahol Tóth Lőrinc méltatta és értékelte emlékbeszédében az érdemeit és tudományos munkásságát. Özvegye Ökröss Bálintné született Zinecker Vilma 1909-ben a királyi közjegyzők és özvegyeik javára a vagyona egy részére tett alapítványt.

A Magyar Országos Közjegyzői Kamara 2007-ben Ökröss Bálint-díjat alapított. A kitüntetésben az a magyar közjegyzői karban dolgozó személy részesíthető, aki szakmai munkáját huzamosabb ideje kimagasló színvonalon végezte, jelentős tudományos tevékenységet fejtett ki, vagy szakmai életútja elismeréseként vált méltóvá a díj adományozására.

Ökröss Bálint művei

Jogi munkái

Magyar polgári magánjog az 1848-dik évi törvényhozás és az országbírói tanácskozmány módosításai nyomán kézikönyvvül Pest: Heckenast; (Egyetemi Nyomda), 1861., 32/ X., 455 p.; *Általános magyar törvénykezési eljárás peres és perenkívüli ügyekben a legújabb törvényhozások szerint. Felvilágosító jegyzetekkel és irománypéldákkal bírók, ügyvédek, s a közélet használatára* Pest: Heckenast (Landerer-Heckenast Nyomda), 1863., 726 p., *Általános magyar polgári magánjog az 1848- évi törvényhozás és az országbírói tanácskozmány módosításai nyomán.* Átdolgozott és bővített második kiadás, Pest: Heckenast, 1863., XIII., 876 p.; *Magyar polgári magánjog és törvénykezési eljárás; a legújabb törvények és legfelsőbb*

rendeletek nyomán jogtanulók használatára Pest: Heckenast; (Heckenast-Landerer Nyomda), 1864., IV., 372 p., *Ausztriai általános polgári törvénykönyv, felvilágosító jegyzetekkel s az ezen törvénykönyvre vonatkozó törvényekkel és rendeletekkel kísérve* Két kötet, Pest: Heckenast Gusztáv, 1865., 320 p., *Szlemenics Pál: Magyar fenyítő törvény. 4. javított, bővített kiadás /Átdolgozta:Ökröss Bálint*, Pest: Heckenast, 1865., XVI., 272 p.; *Törvények és hivatalos rendeletek gyűjteménye a nemzeti felelős kormány visszaállításától fogva Kiegészítő jegyzetekkel / Szerkesztette: Ökröss Bálint*, Pest: Heckenast, 1868., 608 p.; *A törvénykezés reformjai*, Pest: MTA, 1869., 18 p.; *Magyar polgári törvénykezési rendtartás (1868: LIV. törvénycikk) Összehasonlító és felvilágosító jegyzetekkel kísérve* Pest: Heckenast, 1870., 456 p.; *Általános magyar polgári magánjog az 1848- évi törvényhozás és az országbírói tanácskozmány módosításai nyomán Az újabb törvényekkel és egyéb kormányrendeletekkel bővített 4. kiadás*,Pest: Heckenast; (Egyetemi Nyomda), 1872.,876 p., 144, *Magyar közjegyzői törvény (1874: XXXV. törvénycikk) Az e törvényre vonatkozó ministeri rendeletekkel, összehasonlító és kiegészítő jegyzetekkel kísérve*, Budapest: Ráth; (Pozsony-Wiegand Nyomda), 1863., 291p.; *A törvénykezés reformja a szóbeliség, közvetlenség és nyilvánosság alapján; Javaslatul a polgári perrendtartáshoz* Budapest: (Franklin Nyomda), 1880., VIII., 408 p.; *A szerkesztő előszava* Jogtudományi Közlöny 1866. 1. sz.,1-2 p.; *Codificatio A jog. Jogtörvények. Törvényhozás.* Jogtudományi Közlöny 1866. 1., 6., 10., 14. , 19., 23., 27., 32., 36., 40., 45., 49., 53. sz., 2-4., 81-88., 145-149., 209-213., 289-292., 353-356., 417-421., 497-502., 561-563., 625-629., 705-710., 769-779., 833-835. p.; *Koronázási ünnepély Budán*, 1792., Jogtudományi Közlöny 1866.11-12. sz. 171-175. p., 185-189. p.; *Cholera és végrendelet*, Jogtudományi Közlöny 1866. 39. sz., 609-613 p.; *Az 1843-1844. évi országgyűlés* Jogtudományi Közlöny 1866. 18., 20., 22., 24., 26., 28., 31., 33., 35. sz., 281-286., 315-317., 347-351., 376-381., 409-412., 439-445., 491-493., 521-526., 553-557. p., *A megtartási jog* Jogtudományi Közlöny 1866.48. sz., 753-756. p; *Miniszteri felelősség és időleges törvényhozás* Jogtudományi Közlöny 1867.11., 12, 13., 14. sz., 53-55., 57-59., 65-67., 69. p.; *Biztosítás közpolgári ügyekben* Jogtudományi Közlöny 1867.1. sz., 9-11. p.; *A perújítás elévülése* Jogtudományi Közlöny 1867.5. sz., g: 21-22. p. ; *A javaslattevő bizottmány* Jogtudományi Közlöny 1867. 18. sz., 89-90. p.; *A szóbeliség és nyilvánosság kérdéséhez* Jogtudományi Közlöny 1867. 20. sz., 101-102. p.; *Közlemények az országos bizottság tanácskozásairól a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában* Jogtudományi Közlöny 1867. 40. sz., 244-245 p.; *Területenkívüliség*, Jogtudományi Közlöny 1867. 40. sz., 241-243 p.; Jogtudományi Közlöny 1867. 44. sz., 273-275. p. *Codificatio. Törvényhozási előkészületek*, Jogtudományi Közlöny 1867.9., 19, 52. sz.,41-42., 97-98., 345-347. p. *A „Törvényszéki Csarnok” szerkesztőjéhez* Jogtudományi Közlöny 1868. 4. sz.,31-32. p.; *Előadói javaslat a magyar polgári perrendtartás tárgyában (Különnyomat a Magyar Themisből)*,Budapest, 1871.; *Írásbeliség és szóbeliség Magyar Igazságügy* 1875. november-december. sz.,257-275. p. és *A törvénykezés reformja a szóbeliség, közvetlenség és nyilvánosság alapján* Jogtudományi Közlöny 1881. 4. sz.,14., 37., 44. p.

Szépirodalmi munkái

Látogatás Samylnél Családi Lapok 1855 8., 9., 10., 11. sz.;369-373., 417-419., 468-470., 515-518. p. ;Molé-Gentilhomme: *Nápolyi Johanna, vagy Egy királyné bűnei* ; *Országos Naptár Magyarország és kapcsolt részei számára* Pest: Heckenast, 1866-1867., 140 p.; *Czinka Panna Színmű dalokkal 4 felvonásban, Czinka Panna életrajzával* Budapest: Aigner, 1887., 104 p.; A

fénysugárhoz/ Ökröss Bálint hátrahagyott költeményeiből (Betegágyon) Magyar Salon 1889-1890/2.,294 p.

Felhasznált irodalom

1. Tóth Lőrinc: Ökröss Bálint emlékezete in: Az MTA elhunyt tagjai felett tartott emlékbeszédek 6. kötet 1889-1891., 37 p.
2. Nagy Lajos: A „régí” Jogtudományi Közlöny in: Jogtudományi Közlöny 1971. 7. szám, 371-375 p.
3. Hamza Gábor: Az európai magánjog fejlődése: a modern magánjogi rendszerek kialakulása a római jogi hagyományok alapján Budapest, 2002. Nemzeti Tankönyvkiadó, 362 p.
4. Rokolya Gábor: Ökröss Bálint királyi tanácsos és királyi közjegyző (1829-1889) Emlékezzünk régiekről 2. in: Közjegyzők Közlönye 2007., 7-8. szám, 37-42 p.
5. Rokolya Gábor: A polgári közjegyzőség emlékezete 1875-1949. Budapest, 2009., MOKK, 383 p.
6. Rokolya Gábor: A közjegyzői intézmény fejlődése a polgári korban Budapest, 2013., Gondolat Kiadó, 345 p.

Dr. Rokolya Gábor PhD

közjegyző

e-mail: gabor.rokolya@gmail.com